

**Науковий вісник
Національного медичного
університету імені
О.О.Богомольця**

**Научный вестник
Национального медицинского
университета имени
А. А. Богомольца**

**Scientific bulletin of
National O.O.Bogomolets
Medical University**

№ 1 (32) '2011

**ПЕРІОДИЧНІСТЬ ВИДАННЯ –
1 РАЗ НА КВАРТАЛ**

ЗАСНОВНИК –

Національний медичний університет
імені О.О.Богомольця.
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ
№ 8743 від 13.05.2004

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

01601, м.Київ,
бульв. Т.Шевченка, 13

ДЛЯ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ:

01601, м.Київ,
бульв. Т.Шевченка, 13

ТЕЛ./ФАКС: (044) 234-69-75

E-MAIL: visnyk_nmu@mail.ru

Друкарня ТОВ Видавництво «КІМ»
Україна, 03680, Київ, вул.
Кржижанівського, 3, ОКТБ - корпус 5,
оф. 140. Тел.: (044) 502-41-23,
Св-во ДК № 2888 від 03.07.2007 р.

За достовірність інформації в публікаціях відповідальність несуть автори статей. Авторські матеріали не завжди віддзеркалюють точку зору редакції. Відповідальність за достовірність відомостей в рекламі несе рекламодавець. При передруку посилання обов'язкове.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного медичного університету
імені О.О.Богомольця,
протокол № 4 від 12.02.2011 р.

ISSN 1998-3719

Журнал внесено до переліку фахових
видань України з медичних наук.
Додаток до постанови президії ВАК
України від 04.07.2006 р. №1-05/7;
18.11.2009 р. №1-05/5.

Підписано до друку 14.03.2011.
Ум.друк. арк. 11. Формат 60x84 /8,
Папір офсетний. Друк офсетний.
Тираж 500 прим. Замовлення №

**Міністерство охорони здоров'я України
Національний медичний університет
імені О.О.Богомольця**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор –

академік НАМН України, член-кореспондент НАПН України,
професор
В.Ф. Москаленко

Заступники головного редактора:

член-кореспондент НАПН України, професор

В.Г. Коляденко

академік НАМН України, професор

В.Г. Майданик

член-кореспондент НАМН України, професор

О.П. Яворовський

Члени редакційної колегії:

член-кореспондент НАМН України, професор **К.М. Амосова**;

доцент **М.Ю. Антоненко** (відповідальний секретар);

член-кореспондент НАМН України, професор **В.Г. Бардов**;

професор **В.М. Благодаров**;

професор **І.Є. Булах**;

член-кореспондент НАМН України, професор **О.П. Волосовець**;

професор **С.І. Гаркавій**;

професор **Т.С. Грузєва**;

професор **О.П. Гульчій**;

професор **Г.М. Драннік**;

член-кореспондент НАМН України, професор **Г.Д. Жабосдов**;

доцент **О.О. Загородонець**;

професор **М.М. Коршун**;

професор **В.Г. Лизогуб**;

академік НАПН України, професор **С.Д. Максименко**;

член-кореспондент НАМН України, професор **В.О. Маланчук**;

професор **В.Г. Мішалов**;

професор **В.П. Неспрядько**;

член-кореспондент НАМН України,

професор **В.З. Нетяженко**;

професор **І.В. Ніженковська**;

професор **Т.Д. Никула**;

професор **І.О. Парпалей**;

професор **В.Г. Передерій**;

професор **А.С. Свінцицький**;

професор **Р.Л. Скрипник**;

доцент **Ф.Я. Ступак**;

професор **Ф.О. Тишко**;

член-кореспондент НАМН України, професор **П.Д. Фомін**;

професор **Л.О. Хоменко**;

професор **Я.В. Цехмістер**;

член-кореспондент НАМН України,

професор **Ю.Б. Чайковський**;

член-кореспондент НАН і НАМН України,

професор **І.С. Чекман**;

професор **В.Г. Черкасов**;

полковник м/с, доцент **О.М. Власенко**;

академік НАН України, член-кореспондент НАМН України,

професор **В.П. Ширококов**

© "Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця"

ЗМІСТ	
ПЕРЕДОВА СТАТТЯ	<p><i>Москаленко В.Ф., Яворовський О.П., Цехмістер Я.В., Васильєва І.В.</i> Християнська філософія випускника Київського університету святого Володимира, професора В.Ф.Войно-Ясенецького11</p>
ТЕОРЕТИЧНА ТА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА МЕДИЦИНА	<p><i>Благодаров В.М., Черкасов Е.В., Благодарова О.В.</i> Мітотична катастрофа в тимусі щурів при опіковій хворобі та її консервативному лікуванні15</p> <p><i>Куц П.В., Шматко В.І., Гомоляко І.В.</i> Вплив порушень вуглеводного обміну на тканини пародонту в експерименті зі щурами21</p> <p><i>Мінченко Д.О., Губеня О.В., Харькова А.П., Мурашко Н.К., Мінченко О.Г.</i> Вплив ішемії та гіпоксії на експресію генів нейротропних факторів у клітинах гліоми U87 залежить від функції гена ендоплазматичний ретикулум-ядро-126</p> <p><i>Небесна Т.Ю.</i> Експериментально-фармакологічне дослідження тереоселективності S(-)-амлодипіну35</p> <p><i>Холобцева В.М.</i> Вивчення змін ліпідного метаболізму у плазмі крові та тканинах мозку при експериментальній ішемії головного мозку41</p> <p><i>Цимбалюк В.І., Нахаба О.О., Гридін Н.Я.</i> Аналіз ефективності та зручності проведення відстроченої краніопластики після великолоскутної краніотомії у ссавців із екстракорпоральним та інтракорпоральним збереженням кісткового клаптя після видалення великого фрагменту склепіння черепа45</p> <p><i>Чекман І.С., Максимчук О.О., Горчакова Н.О., Беленічев І.Ф., Павлов С.В.</i> Вплив яктону на показники прооксидантно-антиоксидантного гомеостазу енергетичного обміну та протеїнсинтезу у щурів при фторидній інтоксикації49</p>

ЗМІСТ

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА

Крижалко О.В., Якубова І.І.

Диспансеризація вагітних жінок у стоматолога — перший крок до збереження стоматологічного здоров'я матері і формування його у дитини55

Москаленко В.Ф., Висоцька О.І.

Сучасні аспекти підготовки лікарів України за спеціальністю "загальна практика — сімейна медицина"58

Пузанова О.Г.

Інформаційні технології профілактики в охороні здоров'я: докази дієвості та результативності в кохрейнівських систематичних оглядах і клінічних рекомендаціях64

Черемухіна О.М.

Статистичний аналіз рівня забезпеченості та якості надання офтальмологічної стаціонарної допомоги сільським мешканцям України за регіонами72

ГІГІЕНА, ЕКОЛОГІЯ, ПРОФЕСІЙНА ПАТОЛОГІЯ

Дриндак В.Б.

Динаміка змін якісного та кількісного складу мікробіоценозу порожнини товстої кишки практично здорових людей Буковини у залежності від сезону року79

Зенкіна В.І., Паустовський Ю.О.

Гігієнічні особливості умов праці і стану здоров'я офісних працівників90

КЛІНІЧНА МЕДИЦИНА

Антоненко М.Ю., Сідельнікова Л.Ф., Дудникова М.О.

Шляхи підвищення рівня комплайнсу індивідуальних гігієнічних програм в комплексній профілактиці захворювань пародонта96

Біденко Н.В.

Профілактика карієсу молярів у дітей віком до 3 років103

Васильєв В.М. Науменко О.М. Терещенко В.П.

Мікроциркуляторні порушення як провідна морфологічна складова патогенезу озени106

ЗМІСТ

<i>Гиріна О.М., Петренко І.В., Брюзгіна Т.С., Гетьман О.І.</i> Визначення ліпідних порушень у хворих на артеріальну гіпертензію із супутнім ожирінням	109
<i>Григ Н.І.</i> Обґрунтування та особливості проведення професійної гігієни порожнини рота на етапі передопераційної підготовки хворих на генералізований пародонтит	112
<i>Литвиненко Р.А.</i> Зв'язок хронічного запального процесу передміхурової залози та сечівника з виникненням ранніх післяопераційних ускладнень у хворих на доброякісну гіперплазію передміхурової залози, ускладнену гострою затримкою сечі	116
<i>Москаленко А.М.</i> Клінічна ефективність застосування мікрометричного композиційного матеріалу "Esthet-X" при реставраційному лікуванні каріозних порожнин II класу	121
<i>Передерій В.Г., Козлов В.О., Хайрмасов Р.Н., Гвоздецька Л.С.</i> Аналіз залежності між рівнем енергетичних витрат та станом моторно-евакуаторної активності шлунково-кишкового тракту	126
<i>Підгірний Я.</i> Алгоритми та проблеми інтенсивної терапії у хворих з гострою дихальною дисфункцією, яка зумовлена "вірусно-бактеріальною" пневмонією	130
<i>Сікорська Т.А.</i> Вплив метаболічної терапії на шлуночкову екстрасистолію у пацієнтів з артеріальною гіпертензією, поєднаною з хронічною ішемією мозку	136
<i>Трубка І.О., Дементьєва О.В., Кокарь О.О.</i> Використання антигомотоксичного препарату "Гаумеел С" при лікуванні хронічного періодонтиту	142
<i>Тяжка О.В., Боброва В.І.</i> Пробіотична терапія в комплексному лікуванні хронічного гастродуоденіту у дітей	145

ОГЛЯДИ ЛІТЕРАТУРИ	ЗМІСТ <i>Боднар П.М., Михальчишин Г.П., Кобиляк Н.М.</i> Імуногенетика цукрового діабету типу 1151 <i>Мазур А.Г., Ткаченко М.М., Миронова О.В., Горяїнова Н.В.</i> Характеристика 2-мікроглобуліна та його діагностичне значення в онкогематології172 <i>Ніженковська І.В., Вельчинська О.В., Ягупова А.С.</i> Протипухлинна активність лікарських засобів — похідних урацилу176 <i>Чекман І.С., Горчакова Н.О., Сирова Г.О., Калібабчук В.О.,</i> <i>Шаповалова Л.Г., Небесна Т.Ю., Грабовецька Є.Р.</i> Нанохімія біометалів182 <i>Чекман І.С., Казак Л.І., Репляничук Н.Д.,</i> <i>Свінцицький А.С., Загородний М.І.</i> Клініко-фармакологічні властивості лікарських засобів метаболітної дії189 <i>Ткаченко М.М., Любарець Т.Ф.</i> Індетерміністичні ефекти опромінення: генетичні аспекти проблеми194
ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ	<i>Вельчинська О.В., Ніженковська І.В.,</i> <i>Головченко О.І.</i> Окремі аспекти вивчення представників класу "леткі" отрути на прикладі метилового спирту в курсі токсикологічної хімії200 <i>Рибак О.Т., Голопило Л.І., Биканова І.І.</i> Навчально-методичні основи викладання студентам медичних факультетів клінічної фармакології лікарських засобів, які використовуються для зниження інтрагастральної кислотності205 <i>Шевчук В.Г., Микула М.М.</i> Досвід організації підготовки студентів до ліцензійного інтегрованого іспиту "Крок 1" на кафедрі фізіології НМУ імені О.О.Богомольця214
ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ	<i>Ганіткевич Я., Мойсеєнко В.</i> Внесок Євгена Озаркевича в українську медицину (до 150 річчя від дня народження)217 <i>Ткаченко М.М., Топчій Т.В.</i> Забуті імена. Професор Олексій Якович Богаєвський221
ЮВІЛЕЇ	З нагоди славного ювілею <i>Остапюк Любові Іванівни</i>226 <i>Тарас Денисович Никула</i> (до 75-річчя від дня народження)230
РЕЦЕНЗІЇ	<i>Віленський Ю.Г.</i> Медицина в категоріях духовності232

СОДЕРЖАНИЕ/CONTENTS

ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ

EDITORIAL

*Москаленко В.Ф., Яворовский А.П., Цехмистер Я.В., Васильева И.В. /
Moskalenko VF, Yavorovsky OP Tsehmister Y., Vasilieva IV*

Христианская философия выпускника Киевского университета святого
Владимира, профессора В.Ф.Войно-Ясенецкого / Christian philosophy
graduate of St. Vladimir of Kiev University, Professor V.F.Voyno-Yasenetsky11

ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ И ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ МЕДИЦИНА

THEORETICAL AND EXPERIMENTAL MEDICINE EDITORIAL

*Благодаров В.Н., Черкасов Э.В., Благодарова Е.В./ Blagodarov V.N., Cherkasov E.V.,
Vlagodarov H.V.*

Митотическая катастрофа в тимусе крыс при ожоговой болезни и её
консервативном лечении / Mitotic catastrophe in the rat thymus under the
condition of burn disease and its conservative treatment15

Куц П.В., Шматко В.И., Гомоляко И.В. / Kuts P.V., Shmatko V.I., Homolyako I.V.

Влияние нарушений углеводного обмена на ткани пародонта в эксперименте с
крысами / Influence of carbohydrate metabolism disorders in periodontal tissue in
experiments with rats21

*Минченко Д.А., Губеня О.В., Харьковская А.П., Мурашко Н.К., Минченко А.Г. /
Minchenko D.O., Hubenya O.V., Kharkovska A.P., Murashko N.K., Minchenko O.H.*

Влияние ишемии и гипоксии на экспрессию генов нейротропных факторов в
клетках глиомы линии u87 зависит от функции гена эндоплазматический
ретикулум-ядро-1 / Effect of ischemia and hypoxia on neurotrophic gene expression in
glioma cell line u87 depends on endoplasmic reticulum - nuclei-1 function26

Небесная Т.Ю. / Nebesna T.Yu.

Экспериментально-фармакологическое исследование стереоселективности
S(-)-амлодипина / Experimental pharmacological study of S(-)-amlodipine
stereoselectivity35

Холобцева В.Н. / Holobceva V.N.

Изучение изменений липидного метаболизма в плазме крови и тканях мозга при
экспериментальной ишемии головного мозга / Study of change of lipid metabolism
in blood plasma and tissue of brain by experimental ischemia of head brain41

*Цимбалюк В.И., Нахаба А.А., Гридина Н.Я. / Tsybalyuk V.I., Nahaba A.A.,
Gridina N.Y.*

Анализ эффективности и удобства проведения отсроченной краниопластики
после крупнолооскутной краниотомии у млекопитающих с экстракорпоральным
и интракорпоральным сохранением костного лоскута после удаления большого
фрагмента свода черепа / The analysis of efficiency and convenience of carrying out
deferred cranioplastic after the large flap craniotomy at the mammal with extracorporal
and intracorporal conservation of a osteal flap after the removal of the big fragment
of the arch of a skull45

СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

*Чекман И.С., Максимчук А.А., Горчакова Н.А., Беленичев И.Ф., Павлов С.В. /
Чекман I.S., Maximchuk O.O., Gorchakova N.O., Belenichev I.F., Pavlov S.V.*
Влияние яктона на показатели прооксидантно — антиоксидантного гомеостаза
энергетического обмена и протеинсинтеза у крыс при фторидных интоксикациях
/ Yaktón influence on prooxidant — antioxidant homeostasis energetic metabolism
and proteinsynthesis in the rats in the conditions of fluoride intoxication 49

СОЦИАЛЬНАЯ МЕДИЦИНА

SOCIAL MEDICINE

Крижалко О.В., Якубова И.И. / Kryzhalko O.V., Yakubova I.I.
Диспансеризация беременных женщин в стоматолога — первый шаг к
сохранению стоматологического здоровья матери и формирование его у ребенка
/ Regular monitoring pregnant women in dentists clinic — first step to saving dental
health of mother and forming dental health into the child 55

Москаленко В.Ф., Высоцкая А.И. / Moskalenko V.F., Vysotska O.I.
Современные аспекты подготовки врачей Украины по специальности "общая
практика — семейная медицина" / Modern aspects of training doctors for Ukraine
field of "general practice — family medicine" 58

Пузанова О.Г. / Puzanova O.G.
Информационные технологии профилактики в здравоохранении:
доказательства действенности и результативности в коокрановских
систематических обзорах и клинических рекомендациях / Informational preventive
technologies in health care: evidences of their efficacy and effectiveness represented in
Cochrane systematic reviews and clinical guidelines 64

Черемухина О.Н. / Cheremukhina O.
Статистическая оценка уровня обеспеченности и качества предоставления
офтальмологической стационарной помощи сельским жителям по регионам
Украины / Statistical evaluation of provision level and quality of ophthalmic
patient care for rural residents in regions of Ukraine 72

ГИГИЕНА, ЭКОЛОГИЯ, ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПАТОЛОГИЯ

HYGIENE, ENVIRONMENT, PROFESSIONAL PATHOLOGY

Дриндак В.Б. / Dryndak V.B.
Динамика изменений качественного и количественного состава
микробиоценоза полости толстой кишки практически здоровых людей
Буковины в зависимости от сезона года / The dynamics of changes of the qaltitative
and quantitative composition of the mikrobiotsenoz of the Large intestinal cavity in
apparently healthy persons
of Bucovyna, depending on the season of the year 79

Зенкина В.И., Паустовский Ю.А. / Zenkina V.I., Paustovsky Yu.O.
Гигиенические особенности условий труда и состояния здоровья офисных
работников / Hygienical features of work environment and office workers' health . . 90

СОДЕРЖАНИЕ/CONTENTS

КЛИНИЧЕСКАЯ МЕДИЦИНА

CLINICAL MEDICINE

- Антоненко М.Ю., Сидельникова Л.Ф., Дудникова М.О. / Antonenko M.Y., Sidelnikova L.F., Dudnikova M.O.*
Пути повышения уровня комплайенса индивидуальных гигиенических программ в комплексной профилактике заболеваний пародонта / The path to greater compliance for the individual program of care in comprehensive prevention of periodontal disease96
- Биденко Н.В. / Bidenko N.V.*
Профилактика кариеса моляров у детей в возрасте до 3 лет / Prevention of molar caries at children up to 3 year103
- Васильев В.Н. Науменко О.М. Терещенко В.П. / Vasiliev V.N., Naumenko O.M., Tereshchenko V.P.*
Микроциркуляторные нарушения как главная морфологическая составляющая патогенеза озены / Microcirculatory disturbances as the main morphological component of the pathogenesis of ozen106
- Гирина О.Н., Петренко И.В., Брюзгина Т.С. / Giryna O.M., Petrenko I.V., Briuzgina T.S.*
Определение липидных нарушений у больных артериальной гипертензией и сопутствующим ожирением / Determination of lipid disorders in patients with hypertension associated with obesity109
- Григ Н.И. / Grig N.I.*
Обоснование и особенности проведения профессиональной гигиены полости рта на этапе предоперационной подготовки больных генерализованным пародонтитом / Substantiation and the special feature of carrying out the professional hygiene of the oral cavity in the stage of the preoperation preparation of the patients with generalized parodontitis ...112
- Литвиненко Р.А. / Litvinenko R.A.*
Связь хронического воспалительного процесса предстательной железы и мочеиспускательного канала с возникновением ранних послеоперационных осложнений у больных с доброкачественной гиперплазией предстательной железы, осложненных острой задержкой мочи / Contact chronic inflammatory processes prostate cancer and urethra with the emergence of early postoperative complications in patients benign prostatic hyperplasia, complications of acute urinary retention116
- Москаленко А.Н. / Moskalenko A.N.*
Клиническая эффективность применения микроматричного композиционного материала "Esthet-X" при реставрационном лечении кариозных полостей II класса / Clinical efficiency of the use of micromatrix composite material "Esthet-X" for II class cavities restorations121
- Передерий В.Г., Козлов В.А., Хайрнасоев Р.Н., Гвоздецкая Л.С. / Perederiy V.G., Kozlov V.A., Hayrnasov R.N., Gvozdetsky L.S.*
Анализ зависимости между уровнем энергетических затрат и состоянию моторной активности желудочно-кишечного тракта / Analysis of the relationship between the level of energy costs and state motor evacuational activity of the gastrointestinal tract126

СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

Пидгирный Я. / Pidhirnyy Y.

Алгоритмы и проблемы интенсивной терапии у больных с острой дыхательной дисфункцией которая обусловлена вирусно-бактериальной пневмонией / Algorhythms and Problems Intensive Care of Acute Respiratory Failure Due to Viral-Bacterial Pneumonia130

Сикорская Т. А. / Sikorskaya T. A

Влияние метаболической терапии на желудочковую экстрасистолию у пациентов с артериальной гипертензией в сочетании с хронической ишемией мозга / Effect of metabolic therapy on ventricular extrasystoles in patients with arterial hypertension and chronic cerebral ischemia136

Трубка И.А., Дементьева Е.В., Кокарь О.А. / Trubka I.A., Dementeva E.V., Kokar O.A.

Применения антигомотоксического препарата "Траумеел С" при лечении хронического периодонтита / the usage of antigomotoksic preparation "Traumeel C" while treatment of the chronical periodontitis142

Тяжка А.В., Боброва В.И. / Tyazhka O.V., Bobrova V.I.

Пробиотическая терапия в комплексном лечении хронического гастродуоденита у детей / Probiotic therapy in complex treatment of chronic gastroduodenitis in children145

ОБЗОРЫ ЛИТЕРАТУРЫ

REVIEW SOCIAL MEDICINE

Боднар П.М., Михальчишин Г.П., Кобыляк Н.М. / Vodnar P.N., Myhalchyshyn G.P., Kobulyak N.M.

Иммуногенетика сахарного диабета типа 1 / Immunology genetics of diabetes mellitus type 1151

Мазур А.Г., Ткаченко М.Н., Миронова Е.В., Горяинова Н.В. / Masur A.G., Tkachenko M.N., Mironova E.V., Goryainova N.V.

Характеристика 2 -микроглобулина и его диагностическое значение в онкогематологии / The characteristics of 2-microglobulin and its diagnostic value in oncogematology172

Нуженковская И.В., Вельчинская Е.В., Ягунова А.С. / Nizenkovska I.V., Welchinska E.V., Yagurova A.S.

Противоопухолевая активность лекарственных средств — производных урацила / Antitumour activity of medical drugs — derivatives of uracile176

Чекман И. С., Горчакова Н.А., Сырова Г.А., Калибачук В.О., Шановалова Л.Г., Небесная Т.Ю., Грабовецкая Е.Р. / Chekman I.S., Gorchakova N.A., Sirova G.O., Kalibabchuk V.A., Sharovalova L.G., Nebesnaya T.U. , Grabovetskaya E.R.

Нанохимия биометаллов / Biometals nanochemistry182

Чекман И.С., Казак Л.И., Реплянчук Н.Д., Свинцицкий А.С., Загородный М.И. / Kazak L.I., Chekman I.S., Replyanchuk N.D., Svintsitskiy A.S., Zagorodnyy M.I.

Клинико-фармакологические свойства лекарственных средств метаболического действия / Clinical-pharmaceutical properties of metabolic drugs189

Ткаченко М.Н., Любарец Т.Ф. / Tkachenko M.N., Liubarets T.F.

Индетерминированные эффекты излучения: генетические аспекты проблемы / Indeterministic effects of ionizing radiation: genetic aspects of the problem194

СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

ПРОБЛЕМЫ ВЫСШЕГО МЕДИЦИНСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

PROBLEMS OF HIGHER MEDICAL EDUCATION

- Вельчинская Е.В., Ниженковская И.В., Головченко О.И. / Welchinska E.V., Nizenkovska I.V., Golovchenko O.I.*
Отдельные аспекты изучения представителей класса "летучие" яды на примере метилового спирта в курсе токсикологической химии / Separate aspects of study of representatives of class "volatile" poisons on methyl alcohol's example at the toxicological chemistry course200
- Рыбак А.Т., Голопиho Л.И., Быканова И.И. / Rybak O.T., Holopyho L.I., Bykanova I.I.*
Учебно-методические основы преподавания студентам медицинских факультетов клинической фармакологии лекарственных препаратов, используемых для снижения интрагастральной кислотности / Metodological bases of teaching clinical, pharmacology drugs which reduce of intragastric acidity for students of medical faculties205
- Шевчук В.Г., Мукула Н.М. / Shevchuk V.G., Mykula M.M.*
Опыт организации подготовки студентов к лицензионному интегрированному экзамену "Крок 1" на кафедре физиологии НМУ имени А.А.Богомольца / Experience of organization of the student's preparation to the license integrated examination "Krok 1" at the physiology department of National O.O.Bohomolets medical university214

ИСТОРИЯ МЕДИЦИНЫ

HISTORY OF MEDICINE

- Ганиткевич Ярослав, Мойсеенко Валентина / Ganitkevych Yaroslav, Moiseyenko Valentyna*
Вклад Евгения Озаркевича в украинскую медицину (К 150 летию со дня рождения) / The contribution of Yevgeniy Ozarkevich into the Ukrainian medicine (For the 150th anniversary since the birthday)217
- Ткаченко М.Н., Топчий Т.В. / Tkachenko M.N., Topchiy T.V.*
Забытые имена. Профессор Алексей Яковлевич Богаевский / Forgotten names. Professor Alexey Ya. Bogaevsky221

ЮБИЛЕИ

ANNIVERSARIES

- К славному юбилею *Остапюк Любови Ивановны* /
By the glorious anniversary Ostapyuk Lyubov Ivanovna226
- Тарас Денисович Никула* (к 75-летию со дня рождения) /
Taras Denysovych Nykula (about the 75th anniversary)230

РЕЦЕНЗИИ

REVIEWS

- Виленский Ю.Г. / Wilensky J.G.*
Медицина в категориях духовности / Medicine in terms of spirituality232

Біденко Н.В.

ПРОФІЛАКТИКА КАРІЕСУ МОЛЯРІВ У ДІТЕЙ ВІКОМ ДО 3 РОКІВ

Національний медичний університет імені О.О.Богомольця

Резюме. В статті представлені результати порівняння таких методів профілактики раннього карієсу молярів, як глибоке фторування, профілактичне покриття фісур склоіономерним цементом і герметизація фісур композитним герметиком у дітей віком до 3 років. Найвища карієспрофілактична ефективність була виявлена після запечатування фісур композитним герметиком, проте поєднання високої ефективності і простоти використання робить більш прийнятним способом профілактики карієсу молярів у дітей раннього віку профілактичне покриття фісур склоіономерним цементом.

Ключові слова: ранній карієс у дітей, карієс молярів, глибоке фторування, герметизація фісур, склоіономерні цементу

Ранній карієс тимчасових зубів на даний час залишається актуальною проблемою дитячої стоматології. Понад 80 % дітей дошкільного віку з карієсом мають ураження молярів, причому 45,7 % – карієс фісур [1]. У дітей 3 років з карієсом зубів ураження молярів становить 61,4 %, а інтенсивність карієсу молярів у цих дітей – 1,2+0,2 [2]. За нашими даними 31,74 % дітей віком до 3 років мають карієс молярів, а серед дітей з карієсом відсоток уражених молярів становить 77,78 %. Таким чином, безсумнівно є потреба в профілактиці раннього карієсу тимчасових молярів. Визнаними методами місцевої профілактики карієсу молярів, крім раціональної гігієни порожнини рота, є герметизація фісур [3], а також глибоке фторування фісур [4]. Проте дані щодо ефективності цих методів у дітей раннього віку нечисленні і суперечливі.

Метою дослідження стало вивчення карієспрофілактичної ефективності різних методів профілактики карієсу молярів у дітей віком до 3 років.

Матеріали і методи. Дослідження проводилось у 50 дітей віком від 12 до 36 місяців, що належали до I–II груп здоров'я. Діти включалися до дослідження за умови наявності в порожнині не менше, ніж 4 молярів, що повністю прорізались, без ознак каріозного процесу. Діти і їх батьки були навчені правильному догляду за порожниною рота і отримали письмові рекомендації щодо збереження стоматологічного здоров'я. У кожної дитини в різних зубах (молярах) застосовувались такі методи профілактики карієсу:

- індивідуальна гігієна порожнини рота (контрольна група зубів)
- глибоке фторування фісур молярів із застосуванням препарату "Глуфторед"

(ВладМиВа, Росія) (1-ша група зубів)

- профілактичне покриття фісур молярів склоіономерним цементом Ketac Molar (3M ESPE) (2-га група зубів)
- герметизація фісур молярів за допомогою герметика на композитній основі Fissurit (Voco) – здійснювалась у дітей, поведінка яких дозволяла виконати всі етапи застосування композитного герметика (3-я група зубів).

Застосування усіх методів профілактики проводилось згідно з відповідними інструкціями використання згаданих препаратів.

Ефективність методів профілактики (ЕМП) оцінювалась через 3, 6, 12, 24 і 36 місяців за допомогою модифікованої нами формули [3]:

$$\text{ЕМП} = \frac{\Delta \text{КП}_к - \Delta \text{КП}_п}{\Delta \text{КП}_к} \times 100$$

де, $\Delta \text{КП}$ – приріст інтенсивності карієсу молярів, у яких проводились профілактичні заходи лікарем ($\Delta \text{КП}_п$) або молярів контрольної групи ($\Delta \text{КП}_к$).

Результати дослідження та їх обговорення. Результати дослідження оцінювались на 302 тимчасових молярах. З них у 60 зубах було здійснене глибоке фторування, у 144 – профілактичне покриття склоіономерним цементом, у 32 – герметизація фісур композитним герметиком. 66 зубів склало контрольну групу.

Композитний герметик був повністю збережений у всіх зубах через 3 і 6 місяців після герметизації, через 12 місяців відсоток його збереження становив 87,5%, через 24 місяці – 75 % і через 36 місяців – 62,5 %. Приріст карієсу в цих зубах в 3, 6 і 12 місяців був відсутнім, в 24 становив 12,5 %, а в 36 місяців – 18,75 %. Збережен-

ня профілактичного склоіономерного покриття було дещо гіршим і становило через 3, 6, 12, 24 і 36 місяців відповідно 97,22 %, 91,67 %, 72,22 %, 56,94 % і 45,83 % (в періоди спостереження через 12 і 24 місяці ці значення були достовірно меншими, ніж такі для композитних герметиків, $p < 0,05$). Проте карієс також розвивався далеко не у всіх випадках втрати герметика: відсоток каріозних зубів із таких, що отримали профілактичне склоіономерне покриття, становив через 3, 6, 12, 24 і 36 місяців відповідно 0 %, 0 %, 4,17 %, 12,5 % і 23,62 %, причому нерідко карієс мав апроксимальну локалізацію. Ці значення не мали достовірних відмінностей від таких для композитної герметизації ($p > 0,05$). Водночас приріст карієсу в зубах, в яких проводилось глибоке фторування, більше, ніж вдвічі перевищував ці показники і складав через 3, 6, 12, 24 і 36 місяців відповідно 0 %, 3,33 %, 10,00 %, 30,00 % і 46,67 % ($p < 0,01$ для показників через 12, 24 і 36 місяців).

Ефективність профілактичних заходів або редукція приросту карієсу молярів наведена в таблиці. В усі періоди спостереження карієспрофілактична ефективність була максимальною у композитних герметиків, дещо меншою – у склоіономерного покриття, проте достовірної різниці між цими показниками для склоіономерів і композитних герметиків не було виявлено ($p > 0,05$), за виключенням показників через 12 місяців спостереження.

Таким чином, запечатування фісур тимчасових молярів виявилось більш, ніж вдвічі, ефективнішим за їх глибоке фторування. Ці дані узгоджуються з результатами, отриманими при дослідженні у дітей дошкільного віку [4] і є

ТАБЛИЦЯ

РЕДУКЦІЯ ПРИРОСТУ КАРИЄСУ ТИМЧАСОВИХ МОЛЯРІВ ПІСЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РІЗНИХ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ (%)

Строк спостереження	Показники редукції приросту карієсу в різних групах зубів		
	1 (n=60)	2 (n=144)	3 (n=32)
6 місяців	45,05	100 *	100 *
12 місяців	17,49	65,59 *	100 * X
24 місяці	38,13	74,22 *	74,22 *
36 місяців	33,04	66,13 *	73,09 *

* – відмінність показника порівняно з таким у групі 1 достовірна ($p < 0,01$)

X – відмінність показника порівняно з таким у групі 2 достовірна ($p < 0,01$)

цілком логічними з огляду на те, що при недосконалої гігієнічного догляду за зубами у маленьких дітей ізоляція фісур більш надійно захищає їх від місцевих карієсogenних чинників, ніж мінералізація. Проте наявність редукції приросту карієсу при застосуванні глибокого фторування є підставою для його проведення у дітей за неможливості здійснення герметизації фісур. Його перевагою є відносна простота виконання процедури, недоліком, крім невисокої ефективності, – необхідність повторного проведення через певні проміжки часу.

Застосування композитних герметиків у маленьких дітей дещо проблематичне із-за неспокійної поведінки маленьких пацієнтів, що в ряді випадків унеможливує виконання усіх етапів герметизації. Можливо, саме тому більшість зарубіжних дослідників рекомендують їх застосування у дітей після 3 років [5], а в літературі практично відсутні дані щодо використання композитних герметиків у ранньому віці. В нашому дослідженні також не у всіх дітей вдалось виконати процедуру герметизації фісур композитним герметиком, проте її карієспрофілактична ефективність виявилась найвищою, а приріст карієсу в зубах, де профілактичні заходи обмежувались гігієнічними, досить значним, що зумовлює необхідність якомога більш раннього початку профілактики.

Склоіономерні цементи були рекомендовані для профілактичного покриття фісур з огляду на їх карієспрофілактичну дію та хімічну адгезію до емалі, що спрощує техніку їх застосування у дітей [6,7]. Дані щодо збереження склоіономерного герметика в постійних молярах свідчили про те, що воно менш тривале, ніж композитного [3], проте навіть після втрати покриття карієс розвивається рідко, можливо, за рахунок підвищення вмісту фториду в емалі після контакту зі склоіономерним цементом і наявності залишків матеріалу, що не рееструються макроскопічно [6]. Нашими дослідженнями це було підтверджено і для тимчасових зубів у дітей раннього віку, хоча різниця у збереженні герметиків виявилась меншою, ніж у постійних зубів (можливо, за рахунок меншої сили жувального навантаження). Таким чином, виражений карієспрофілактичний ефект, що зберігається навіть після втрати матеріалу, в поєднанні з відносно простою технікою застосування робить метод профілактичного покриття фісур склоіономерним цементом прийнятним навіть у дуже маленьких пацієнтів.

Висновки.

1. Запечатування фісур є найбільш ефективним методом профілактики карієсу молярів у дітей віком до 3 років.
2. Вибір методу профілактики карієсу молярів у дітей раннього віку має ґрунтуватись не лише на доведеній ефективності,

але і на можливості виконання методики у маленьких дітей. З огляду на вищезгадане найбільш оптимальним методом профілактики карієсу тимчасових молярів у дітей віком до 3 років можна вважати профілактичне покриття фісур склоіономерним цементом.

ПРОФИЛАКТИКА КАРИЕСА МОЛЯРОВ У ДЕТЕЙ В ВОЗРАСТЕ ДО 3 ЛЕТ

Н. В. Биденко

Резюме. В статье представлены результаты сравнения таких методов профилактики раннего кариеса моляров, как глубокое фторирование, профилактическое покрытие фиссур стеклоиономерным цементом и герметизация фиссур композитным герметиком у детей в возрасте до 3 лет. Наиболее высокая кариеспрофилактическая эффективность была выявлена после запечатывания фиссур композитным герметиком, однако сочетание высокой эффективности и простоты использования делает более приемлемым способом профилактики кариеса моляров у детей раннего возраста профилактическое покрытие фиссур стеклоиономерным цементом.

Ключевые слова: ранний кариес у детей, кариес моляров, глубокое фторирование, герметизация фиссур, стеклоиономерные цементы

PREVENTION OF MOLAR CARIES AT CHILDREN UP TO 3 YEAR

N. V. Bidenko

Abstract. The results of comparison of different methods of molar caries prevention, such as deep fluorization, fissure sealing with glass ionomers and composite sealants at children up to 3 years are presented. Application of composite sealants demonstrated the highest preventive effectiveness. Although application of glass ionomer sealants may be considered as a more available method of molar caries prevention in young children because of its effectiveness and ease for using.

Key words: early childhood caries, molar caries, deep fluorization, fissure sealing, glass ionomer cements

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Brodeur J.-M., Calarneau C. The high incidence of early childhood caries in kindergarten-age children / Brodeur J.-M., Calarneau C. // Journal de L'Ordre des dentistes du Quebec. - suppl. - 2006, april. - P. 3-5.
2. Минченя О.В. Заболеваемость кариесом зубов детей в возрасте 3-6 лет / Минченя О.В. // Современная стоматология (Беларусь). - 2000. - №2. - С. 55-57.
3. Мельниченко Э.М. Профилактика кариеса зубов с использованием современных технологий герметизации ямок и фиссур / Мельниченко Э.М., Кармалькова Е.А., Попруженко Т.В., Яцук А.И. // Современная стоматология. - 2000. - №1. - С. 3-22.
4. Маслак Е.Е. Дифференцированный подход к профилактике кариеса зубов у детей дошкольного возраста / Маслак Е.Е., Рождественская Н.В., Фурсик Д.И., Куюмджиди Н.В., Климова Н.Н., Лавров А.А. // Институт стоматологии. - 2005. - №3. - С. 82-84.
5. Kandelman D. Prevention of early childhood caries / Kandelman D., Ouatik N. // Journal de L'Ordre des dentistes du Quebec. - suppl. - 2006, april. - P. 9-11.
6. Welbury R. EAPD guidelines for the use of pit and fissure sealants / Welbury R., Raadal M., Lugidakis N.A. // European journal of paediatric dentistry. - 2004. - №3. - P.179-183.
7. Маслак Е.Е. Эффективность запечатывания фиссур временных моляров у детей раннего возраста / Маслак Е.Е., Рождественская Н.В., Хмызова Т.Г., Фурсик Д.И. // Стоматология детского возраста и профилактика. - 2001. - №1. - С. 28-30.